

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20284 - Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	B
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Nom	20284 - Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica
Crèdits	2,4 de presencials (60 hores) 3,6 de no presencials (90 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 1S
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Francisca Lladó Pol	15:00	16:00	Dilluns	11/09/2017	05/02/2018	AD 03
francisca.llado@uib.es	16:00	17:00	Dimarts	13/02/2018	27/06/2018	AD 03

Contextualització

L'assignatura Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica és una assignatura optativa per als alumnes de Grau dels Estudis d'Història de l'Art, per la qual cosa comprèn un caràcter formatiu d'uns continguts que en principi poden resultar allunyats geogràficament. En la seva essència, contribueix a complementar els coneixements d'Història de l'Art des d'una perspectiva actualitzada dels nous corrents de la historiografia llatinoamericana.

Els continguts de l'assignatura es centren en tres blocs, un de caire introductori, mentre que els dos restants fan referència a l'art de l'Edat Moderna i de l'Edat Contemporània. Tot això sense deixar de banda una reflexió sobre la presència d'unes manifestacions artístiques que sovint s'han estudiat des de models comparatius amb Europa. I és en aquest punt on radica l'interès de l'assignatura, que l'alumne és demanant ¿De què parlem quan deim Art Llatinoamericà?

Requisits

No presenta requisits previs.

Recomanables

- Disponibilitat a l'hora de poder assistir a les classes
- Interès per l'Art Llatinoamericà.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20284 - Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	B
Idioma	Català

Competències

L'assignatura Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica té el propòsit de contribuir a l'adquisició de les competències que s'indiquen a continuació, les quals formen part del conjunt de les competències establertes al pla d'estudis.

Específiques

- * CB-3 Tenir la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants de l'àrea d'estudi, per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants de caire social, científic o ètic..
- * CE-1 Competències fonamentals. Consciència crítica de les coordenades espai-temporals (diacronia i sincronia) i dels límits i interrelacions geogràfiques i culturals de la Història de l'Art..
- * CB-4 Poder transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic especialitzat i no especialitzat..

Genèriques

- * CE- 6 Coneixement sistemàtic i integrat del fet artístic: diferents llenguatges (arquitectura i urbanisme, escultura, pintura, fotografia, cinema, música, arts decoratives i sumptuàries), procediments i tècniques de la producció artística al llarg de la història. Teoria i pensament estètic..
- * CE-3 Competències fonamentals. Visió diacrònica regional i completa dels fenòmens artístics territorials..
- * CE-4 Competències fonamentals. Coneixements particulars i optatius de la Història de l'Art.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

A partir de les competències anteriorment esmentades, es desenvolupen a continuació els blocs i temes que seran treballats per l'alumnat.

Continguts temàtics

BLOC 1. DEFINICIÓ DE CONCEPTES

- 1-1. Delimitació de les àrees d'estudi.
- 2-2. Aclaració de conceptes: Art Llatinoamericà, indigenisme i identitat
- 2-3 Nous corrents historiogràfics

BLOC 2. ART MODERN LLATINOAMERICÀ

- 2-1 L'ocupació del nou territori i definició del model urbà. Les primeres ciutats.
- 2-2 Un urbanisme alternatiu: els pobles d'indis i les missions
- 2-3 El barroc com a síntesi de l'arquitectura llatinoamericana
- 2-4 Pintura i escultura colonial. De la pintura mural i l'escultura jesuítica-guaraní a les aportacions barroques.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20284 - Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	B
Idioma	Català

BLOC 3. ART CONTEMPORANI A LLATINOAMÈRICA

3- 1- Urbanisme i arquitectura a l'Amèrica postcolonial. De l'arquitectura oficial a les arquitectures de la immigració.

3-2 Confrontacions entre la plàstica de tradició europea i l'art nacional: la transició de la colònia a l'Amèrica independent.

3-3 La pintura del segle XX: la influència de les avantguardes europees, els grans projectes indigenistes, els primers moderns i l'abstracció geomètrica.

3-4 Les irradiacions del Moviment Modern: de Le Corbusier a Niemeyer

3-5 Les manifestacions artístiques des de les dictadures a la democràcia

Metodologia docent

En aquest punt es presenten les activitats de treball presencial i no presencial previstes per a l'assignatura, amb la finalitat de poder desenvolupar i avaluar les competències esmentades al corresponent apartat.

Amb la finalitat d'afavorir l'autonomia de l'alumne, l'assignatura comptarà amb el suport de Campus Extens, portal on s'inclourà material d'ampliació.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	A través del mètode expositiu, la professora donarà els grans fonaments teòrics de l'assignatura. A principi de cada bloc, es presentaran els continguts específics de cada tema, així com la bibliografia i/o altre tipus de material que permeti a l'alumne preparar els continguts de forma autònoma.	52
Classes pràctiques	Comentari de textos	Grup gran (G)	Comentari de lectures. L'alumne haurà de presentar un resum raonat. Les lectures es comentaran oralment a classe.	2
Avaluació	Proves escrites	Grup gran (G)	Es faran dues proves escrites al llarg de l'assignatura amb la finalitat de fer un seguiment del procés d'aprenentatge dels alumnes, especialment saber relacionar les obres objecte d'estudi amb el seu context geogràfic, historicoartístic, social i cultural. A les proves es contemplaran dos apartats: identificació i comentari d'imatges, una pregunta llarga i qüestions curtes.	4
Altres	Conferència (Activitat complementària)	Grup gran (G)	Dia 18 d'octubre durant les hores de classe, el professor Sebastián Gago de la Universidad Nacional de Córdoba (Argentina), impartirà la conferència: <i>Héctor Oesterheld y Alberto Breccia: renovaciones estéticas y narrativas en la historieta argentina clásica</i> . Després de la conferència, els alumnes hauran de presentar un informe. Aquells alumnes que per raons justificades no hagin pogut assistir, hauran de fer una recerca sobre el tema exposat	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20284 - Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	B
Idioma	Català

continua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Ampliació del material d'Art Modern	L'alumne haurà de realitzar una carpeta d'aprenentatge, complementant amb bibliografia i imatges, el continguts corresponents a l'apartat d'Art Modern.	30
Estudi i treball autònom individual	Confecció d'un informe	Una vegada assisit a la conferència estipulada a la guia docent, l'alumne haurà d'entregar un informe amb els punts més rellevants. En el cas que ho consideri oportú, es pot complementar la informació a través d'una recerca a internet.	10
Estudi i treball autònom individual	Lectures obligatòries	S'haurà de confeccionar un resum raonat de les lectures.	10
Estudi i treball autònom individual o en grup	Preparació i estudi del temari	La finalitat d'aquesta modalitat és la d'assolir les competències previstes.	40

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

El procediment d'avaluació està vinculat directament a la metodologia de treball presencial i no presencial. S'ha de tenir en compte que és imprescindible aprovar les dues proves escrites amb un mínim de 5.

ATENCIÓ!!!! Es valoraran les coordenades espai-temporals. Això vol dir que s'ha de tenir un coneixement de la localització geogràfica i una correcta cronologia. En el cas de demostrar un desconeixement es baixarà la nota de les corresponents proves.

Comentari de textos

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Comentari de lectures. L'alumne haurà de presentar un resum raonat. Les lectures es comentaran oralment a classe.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la capacitat analítica, l'ús adient del vocabulari específic i la capacitat de síntesi. Com el text es comentarà a classe es tindrà en compte la capacitat de síntesi i l'esperit crític.

Percentatge de la qualificació final: 10%

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20284 - Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	B
Idioma	Català

Proves escrites

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Es faran dues proves escrites al llarg de l'assignatura amb la finalitat de fer un seguiment del procés d'aprenentatge dels alumnes, especialment saber relacionar les obres objecte d'estudi amb el seu context geogràfic, historicoartístic, social i cultural. A les proves es contemplaran dos apartats: identificació i comentari d'imatges, una pregunta llarga i qüestions curtes.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la capacitat de relació entre els continguts, la formulació ordenada de conclusions, l'ús del vocabulari específic i la correcció ortogràfica i gramatical. Les proves constaran d'un apartat de comentari d'imatges, una pregunta de resposta llarga i definició de conceptes.

Percentatge de la qualificació final: 40%

Conferència (Activitat complementària)

Modalitat	Altres
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (recuperable)
Descripció	Dia 18 d'octubre durant les hores de classe, el professor Sebastián Gago de la Universidad Nacional de Córdoba (Argentina), impartirà la conferència: Héctor Oesterheld y Alberto Breccia: renovaciones estéticas y narrativas en la historieta argentina clásica. Després de la conferència, els alumnes hauran de presentar un informe. Aquells alumnes que per raons justificades no hagin pogut assistir, hauran de fer una recerca sobre el tema exposat
Criteris d'avaluació	Després de la conferència, es fixarà una data per entregar l'informe de la mateixa. Es consideraran els punts especificats a la conferència, així com el material complementari incorporat. Aquells alumnes que per absència justificada no hagin pogut assistir, hauran de fer una recerca sobre el tema.

Percentatge de la qualificació final: 20%

Ampliació del material d'Art Modern

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Carpeta d'aprenentatge (recuperable)
Descripció	L'alumne haurà de realitzar una carpeta d'aprenentatge, complementant amb bibliografia i imatges, el continguts corresponents a l'apartat d'Art Modern.
Criteris d'avaluació	Abans de la primera prova escrita, coincidint amb els continguts d'Art Modern, l'alumne haurà d'entregar la carpeta d'aprenentatge. Consistirà en l'ampliació dels diversos apartats a partir d'una bibliografia recomanada o d'altre cercada per l'alumne.

Percentatge de la qualificació final: 30%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

A més de la bibliografia bàsica i específica, a principi de cada bloc temàtic, la professora penjarà a Campus Extens la bibliografia recomanable, així com els enllaços de pàgines web.

Bibliografia bàsica

CANDELA, Iria, *Contraposiciones. Arte Contemporáneo en Latinoamérica 1990-2010*, Madrid, Alianza, 2012.

MAYAYO, Patricia, *Frida Kahlo contra el mito*, Madrid, Cátedra, 2008.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20284 - Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	B
Idioma	Català

Mc GUIRK, Juston, *Ciudades radicales. Un viaje a la nueva arquitectura latinoamericana*, Madrid, Turner, 2015.

SPERANZA, Graciela, *Fuera de campo. Literatura y arte argentino después de Duchamp*, Barcelona, Anagrama, 2006.

SPERANZA, Graciela, *Atlas portátil de América Latina. Arte y ficciones errantes*, Barcelona, Anagrama, 2008.

Bibliografia complementària

AA.VV.: *Arte Madi*. Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía. Madrid, 1997.

AA.VV.: *Pintura en el Virreinato del Perú. Colección Arte y Tesoros del Perú*. Lima, 1989.

AA.VV.: *Voces de ultramar. Arte en América Latina: 1910-1960, Madrid*, Turner Libros S.A. 1992.

AA.VV. *Los Siglos de Oro en los Virreinos de América 1550-1700, catálogo de la exposición*, Museo de América, Madrid, 1999.

AA.VV.: *Els llocs de l'abstracció de l'Amèrica Llatina*, catàleg de l'exposició, Palma, Es Baluard, 2010.

AA.VV., *Manifiestos vanguardistas*, Madrid, Barrataria, 2011.

AA.VV., *Tarsila do Amaral*, catàleg de l'exposició, Madrid, Fundación Juan March, del 6 de febrero al 3 de mayo de 2009.

AA.VV., *Perder la forma humana. Una imagen sísmica de los años ochenta en América Latina*, catàleg de l'exposició, Madrid, MNCARS, 2012.

AA.VV., *La invención concreta. Colección Patricia Phels de Cisneros. Reflexiones en torno a la abstracción geométrica latinoamericana y sus legados*, catàleg de l'exposició, Madrid, MNCARS, 2013.

AA-VV.El D_efecte barroco. *Políticas de la imatge hispana*, catàleg de l'exposició, Barcelona, CCCB, 2010.

ACOSTA LUNA, O. *Milagrosas imágenes marianas en el Nuevo Reino de Granada*, Madrid, Iberoamericana, 2011.

AMARAL, A.: *Arte y arquitectura del modernismo brasileño (1917-1930)*, Caracas, Biblioteca Ayacucho, 1978.

BATTEGAZZONE, M.A., J. Torres García. *La trama y los signos*, Montevideo, Dirección de Cultura de la Intendencia Municipal de Maldonado, 1999.

BAYÓN, D.: *Aventura plástica de Hispanoamérica. Pintura, cinetismo, artes de la acción (1940-1972)*, México, Fondo de Cultura Económica, 1974.

BAYÓN, D.: *Historia del arte hispanoamericano, tomo III (siglos XIX y XX)*, Madrid, Editorial Alhambra, 1988.

BAYÓN, D., y otros: *América Latina en sus artes*, México, Siglo Veintiuno Editores, 1974.

BENDINGER, M.C.: *Xul Solar. Grafías plástiútiles*, Buenos Aires, Elena Montero Lacasa de Povarché, 2004.

BERNALES BALLESTEROS, Jorge, *Historia del Arte Hispanoamericano. Siglos XVI a XVIII*, Madrid, Alhambra, 1987.

BURKE, M. B.: *Pintura y escultura en la Nueva España. El Barroco*, México, Grupo Azabache, 1992.

CANDELA, Iria, *Contraposiciones. Arte Contemporáneo en Latinoamérica*, Madrid, Alianza, 2012.

CASTEDO, L.: *Historia del Arte Hispanoamericano*, 2 vols. Barcelona, Andrés Bello y Alianza Forma Editorial, 1988.

ESCOBAR, T., *Interpretación de las Artes Visuales en Paraguay*, Asunción, Serilibro, 2011.

FATINI, G., *Berni, entre el surrealismo y Siqueiros*, Rosario, Beatriz Viterbo Editora, 2014.

FERNÁNDEZ, J.: *Arte moderno y contemporáneo de México. Tomo I. El arte del siglo XIX*, México, UNAM, 1993.

GARCÍA, Carlos, REICHARDT, Dieter, *Bibliografía y antología de las Vanguardias literarias. Argentina, Uruguay, Paraguay*, Madrid, Vervuet-Iberoamericana, 2004.

GARCÍA, María Amalia, *El arte abstracto. Intercambios culturales entre Argentina y Brasil*, Madrid, Siglo XXI, 2011.

GARCÍA PUIG, M. J.: *Joaquín Torres García y el Universalismo Constructivo. La enseñanza del arte en Uruguay*, Madrid, Ediciones de Cultura Hispánica, 1990.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	20284 - Art Modern i Contemporani a Llatinoamèrica
Grup	Grup 1, 1S
Guia docent	B
Idioma	Català

- GUTIÉRREZ, R. *Arquitectura y urbanismo en Iberoamérica*, Madrid, Cátedra, 1983.
- GUTIÉRREZ, R. (coord.): *Barroco Iberoamericano, de los Andes a las Pampas*, Barcelona, Lunwerg Editores, 1997.
- GUTMAN, Margarita, *Buenos Aires. El poder de la emancipación*, Buenos Aires, ediciones Infinito, 2011.
- KAGAN, R., *Imágenes urbanas del mundo hispánico. 1493-1780*, Madrid, Ediciones El Viso, 1998.
- LÓPEZ ANAYA, J., *Arte argentino. Cuatro siglos de historia*, Buenos Aires, Emecé, 2005.
- MARLOTH, Karina y MANCO, Roza, *El Plan Director de Le Corbusier y su influencia en el proceso de planeación de Bogotá (1949-1969)*, Universidad Nacional de Colombia, 2011.
- MORAIS, F.: *Las artes plásticas en la América Latina*, La Habana, Casa de las Américas, 1990.
- OLIVERAS, Elena, *Arte cinético y neocinismo*, Buenos Aires, Emecé, 2010.
- PARKINSON ZAMORA, L., *La mirada exuberante. Barroco novomundista y literatura latinoamericana*, Madrid, Iberoamericana-Verbum, 2011.
- RODRÍGUEZ, B.: *La pintura abstracta en Venezuela. 1945-1965*, Caracas, Editorial Gerencia de Relaciones Públicas Maraven, 1980.
- ROJAS-MIX, M.: *La playa mayor. El urbanismo, instrumento de dominio colonial*, Barcelona, Muchnik, 1978.
- ROMERO BREST, J., *El arte en la Argentina*, Buenos Aires, Paidós, 1969.
- SEBASTIÁN LÓPEZ, S.: *El Barroco Iberoamericano. Mensaje iconográfico*, Madrid, Ediciones Encuentro, 1990.
- SULLIVAN, E. J., y otros: *Artistas Latinoamericanos del siglo XX*. Sevilla, 1992.
- TOVAR Y DE TERESA, G.: *Pintura y Escultura en Nueva España (1557-1640)*, México, Grupo Azabache, 1992.
- TRABA, M.: *Arte latinoamericano actual*, Caracas, Universidad Central de Venezuela, 1972.
- VERA, Luis Roberto, *Frida precolombina*, Universidad Veracruzana, 2009.
- WOOD, Paul, et al., *La modernidad a debate. El arte desde los cuarenta*, Madrid, Akal, 1999.
- ZIRES, Margarita (coord.), *Las transformaciones de los exvotos pictográficos guadalupanos (1848-1999)*, Madrid, Iberoamericana, 2014.

Altres recursos

- Adreces a Internet** ArteHistoria (www.artehistoria.com)
- Artque (www.artque.com)
- Portal Vereda (vereda.hacer.ula.ve)
- El poder de la palabra (www.epdlp.com)
- Ciudad de la pintura (www.ciudadpintura.com) Centro Orazio.
- Arte e imágenes en la web (www.ocaiw.com)
- Centro Virtual de Arte Argentino (www.arteargentino.buenosaires.gov.ar)
- Sociedad Estatal para la acción cultural exterior (www.seacex.com)
- MUVA (www.diarioelpais.com/muva)
- Museo Diego Rivera (www.diegorivera.com)
- Museo Joaquín Torres García (www.torresgarcia.org.uy)
- Museo de Arte Latinoamericano (www.malba.org.ar)
- Revista Trama (www.trama.com.ec)
- Revista Vitruvius (www.vitruvius.com.br)